

ТЕХНОЛОГІЇ ТЕСТУВАННЯ В ОСВІТІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Г.Р. Корицька

Україна, Запоріжжя, КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

Глобалізація світу відбивається й на національних системах освіти. Рух України до Європейського освітнього простору передбачає запровадження світових форм і стандартів у всіх сферах суспільного життя. Особливого значення ці зміни набувають після підписання Україною Болонської декларації. У рамках Болонського процесу все більше уваги надається забезпеченню якості освіти. Компетентнісний підхід, який є концептуальним орієнтиром у формуванні змісту освіти в навчальних закладах країн ЄС, зумовлює переорієнтацію в навчанні з процесу на результат.

Без глибоких та якісних знань неможливо досягти прогресу та успіхів як на глобальному, так і на індивідуальному рівнях. Це, у свою чергу, актуалізувало проблему якості освіти та її оцінки. На сьогодні постає нагальна потреба в розробці системи об'єктивного оцінюванні рівня навчальних досягнень учнів. Для об'єктивного оцінювання якості навчальних досягнень учнів почали використовувати тест. Аналіз вітчизняної та зарубіжної наукової й методичної літератури виявив тенденцію розширення використання тестів як інструменту оцінки якості засвоєння навчального матеріалу.

Органічною складовою сучасної системи освіти в Україні стає технологія тестування, яка особливе місце посідає в низці педагогічних засобів, зокрема в системі педагогічних вимірювань. Застосування тестування як методу вимірювання призвело до появи та використання великої кількості різноманітних тестів. Проте не всі тестові завдання відповідають основним психометричним характеристикам, що, на нашу думку, призводить до необ'єктивності оцінювання. Так звані «псевдотести» наносять значну шкоду як вимірюваному, так і педагогу. У першому випадку, той, кого тестують, «забезпечується» отриманням результатів неправильного оцінювання, а звідси може отримувати й неправильні рекомендації, в другому – некомпетентний у створенні тестів педагог зазнає не тільки морального краху, а й професійного. Звідси, у суспільстві формується хибне уявлення про результативність вітчизняної системи освіти, негативне ставлення до тестування як методу та зневіра в його можливостях [3].

Починаючи з 2008 року, завдяки впровадженню системи ЗНО на національному рівні, використання тестової технології опинилося у фокусі освітянського інтересу.

Постала нагальна потреба опанування культурою тестування. Оскільки вчителі української мови та літератури беруть безпосередню участь у підготовці випускників до ЗНО, то вони й повинні володіти інструментарієм педагогічного оцінювання, повинні знати основні принципи та правила побудови тесту, вміти їх створювати.

Аналіз наукових джерел вітчизняної та зарубіжної педагогіки засвідчує, що в теорії й практиці середньої освіти накопичено значний досвід щодо впровадження в практику педагогічної діяльності сучасних методів та технологій педагогічного оцінювання (Анастасі А., Аванесов В., Беспалько В., Булах І., Вісмут Дж., Лукіна Т., Мруга М. та ін.).

У науково-дослідницькій лабораторії «Шляхи формування професійної компетентності вчителя-словесника в процесі викладання філологічних дисциплін», яка діє в КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР (завідувач лабораторії автор означеної праці), однією із важливих виокремлено й проблему використання педагогічних засобів у навчально-виховному процесі, серед яких технологія тестування посідає чільне місце в діяльності вчителя-словесника. Дослідження показало (експериментальну базу склали вчителі української мови та літератури (усього 576 осіб)), що всі вони використовують тестовий контроль, оскільки перевірка мовних знань і вмінь школярів здійснюється за допомогою завдань тестового характеру як на уроках літератури, так і на уроках мови. [4]. В основному для проведення тестового контролю використовують навчально-методичні посібники, й тільки 27% застосовує власне складені тести. Дослідження довело, що існують значні проблеми під час створення тестів, аналізі й інтерпретації результатів вимірювання. Опитування виявило, що 92,8% педагогів мають бажання під час проходження курсової перепідготовки відвідувати спецкурс, на якому могли б отримати певні знання й вміння в сфері педагогічних вимірювань.

Враховуючи освітні потреби словесника в умовах модернізації освіти, було розроблено й впроваджено спецкурс «Методика складання тестів для оцінювання навчальних досягнень учнів з української літератури» й сплановано роботу обласної творчої групи. На допомогу вчителям створено й рекомендовано до використання науково-методичною радою інституту науково-методичний посібник «Розвиток професійної компетентності вчителів-словесників у системі післядипломної педагогічної освіти».

У межах пропонованої проблеми предметом розмови є висвітлення актуальності й сутності технології тестування, з'ясування основних підходів до створення тестових

завдань з української літератури (закритого типу). Хочемо привернути увагу читачів до проблем тестового процесу як такого, що «містить у собі появу основних ідей, теорій, методів, а також саму практику тестування» [1, с. 19].

На думку Т.Лукиної, «Тестування, як практика застосування тестів, може розвиватися, спираючись на теорію створення тесту, а може існувати відокремлено від неї, лише імітуючи наявність наукового підґрунтя. На жаль, в Україні в цілому характерна друга тенденція, коли на ринку педагогічних матеріалів та в практичній діяльності з'явилася величезна кількість псевдотестів та прикладів псевдотестування навчальних досягнень» [3, с. 34]. Тому, розробляючи програму спецкурсу для навчання вчителів української мови та літератури в системі післядипломної педагогічної освіти, ми, перш за все, брали до уваги, що «головними ознаками справжнього правильно організованого тестового процесу є науковість, ефективність, об'єктивність та якість отриманих тестових результатів» [1, с. 21].

Кожен процес повинен мати логічне закінчення, певен результат. Результат справжнього тестового процесу повинен відзначатися в покращенні якості освіти, рівня навчальних досягнень учнів, створенні об'єктивних і надійних тестів як інструментів вимірювання, володінням об'єктивною інформацією про результати успішності школярів.

Навчально-виховний процес на спецкурсі спрямований, перш за все, на набуття слухачами певних знань і умінь щодо створення тестових завдань для здійснення ефективного оцінювання знань учнів з української літератури.

Реалізація завдань для досягнення результатів здійснювалася під час проведення спецкурсу шляхом розгляду навчального матеріалу на лекціях; самостійного вивчення слухачами навчального матеріалу на основі розробленого комплексу навчально-методичних матеріалів; виконання практичних завдань, спрямованих на набуття слухачами вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання; участі слухачів у семінарських заняттях з метою розвитку критичного мислення, установок і рис для використання в професійній діяльності здобутих знань, вмінь (навичок); проведення підсумкового контрольного тестування до модуля; написання та захисту індивідуальної творчої роботи.

Програма спецкурсу складається з трьох модулів, кожен із яких забезпечується навчально-проективним, інформаційно-довідковим і рефлексивно-моніторинговим блоками.

Навчально-проективний блок – ядро кожного модуля. Він надає інформацію щодо цілей, навчальних завдань, містить курс лекцій, практичних робіт, рекомендації стосовно здійснення самостійної пошуково-дослідницької роботи (теми курсових робіт, проектів).

Інформаційно-довідковий блок – надає необхідні відомості за відповідним запитом слухача: пояснення, зразки виконання вправ чи завдань, коментарі, схеми, довідкові матеріали. Цей блок також забезпечує виконання організаційної функції (містить інформацію про цілі й завдання спецкурсу, обґрунтовує актуальність, теоретичну та практичну значущість, рекомендації щодо роботи з інформаційним наповненням, Internet-ресурсами тощо).

Література представлена у вигляді бази даних, що містить списки, бібліографічні описи та повні тексти рекомендованої для вивчення літератури.

Глосарій поданий у друкованому вигляді або у формі електронної інформаційно-пошукової системи й містить усі терміни (що згадуються в навчальному матеріалі) та їхні тлумачення.

Рефлексивно-моніторинговий блок уміщує варіанти форм і засобів контролю, які мають як проміжний так і підсумковий характер. Головними формами контролю є вправи, практичні роботи, реферати, проекти). Підсумковий контроль проводиться у вигляді вихідного тестування.

У створенні модульної структури програми ми дотримуємося принципів системності, цілісного сприйняття й представлення всього обсягу інформації навчально курсу, можливості вибору індивідуальної траєкторії просування.

Особлива увага приділяється розвитку рефлексивної культури, адже модульна система навчання створює умови для самооцінки, самоаналізу, зіставлення своїх результатів з результатами інших, що сприяє оволодінню технологією рефлексії.

Зрозуміло, тестовий процес – це справа не одного дня й місяця. Тому, створивши тест для оцінювання навчальних досягнень учнів з української літератури, апробаційні дії вже проводилися в навчальному закладі. Однак, спілкування між викладачем і слухачем курсів продовжувалося до логічного завершення роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесов В.С. Определение исходных понятий теории педагогических измерений / В.С. Аванесов // Педагогическая диагностика. – 2005. – № 2. – С. 6-24.
2. Корицька Г.Р. Развитие профессиональной компетентности учителей-словесников в системе послыдипломной педагогической освіти: Научно-методический посібник. – Запоріжжя: Просвіта, 2010. – 48 с.
3. Лукина Т. Педагогическая диагностика: задания, методы, инструменты. Модуль 10. Навчально-методичні матеріали. – К.: «Проект «Рівний доступ до якісної освіти», 2007. – 60 с.
4. <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/methodical-recommendations/>